

L'escassetat de feina

Les dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) relatives al quart trimestre del 2011 mostren que a Catalunya ha augmentat l'atur i ha disminuït l'ocupació. En concret, la taxa d'atur se situa al 20,5%, és a dir, de cada cinc catalans que volen treballar, un no troba feina. La taxa d'ocupació se situa al 61,9% amb 69.800 ocupats menys que el tercer trimestre del 2011. Per fer-se'n una idea: és com si en tres mesos tots els habitants en edat de treballar de Girona es quedessin sense feina. L'any 2011 es va acabar amb 775.400 persones que volien treballar i no trobaven feina. Paral·lelament, l'any 2012 ha començat amb un increment de l'atur registrat del 3%, la qual cosa vol dir que al gener d'enguany hi havia 633.000 persones inscrites a les oficines de treball.

Aquestes dades estadístiques amaguen autèntics drames quotidians que, cada vegada més, formen part de la normalitat. Si fa deu anys per a la majoria de la població l'atur era una xifra sense rostre, actualment el més fàcil és posar cara a les dades. La falta d'ocupació forma part de les converses de carrer i està present en moltes famílies i xarxes d'amistat. Més de 225.000 llars catalanes tenien tots els seus membres sense feina a finals de l'any passat. La feina s'ha convertit en un bé escàs –comparable a l'aigua– i, a diferència de l'aigua, no podem disposar de la quantitat d'ocupació que necessitem quan volem. Però aquesta escassetat de feina com a conseqüència de la crisi econòmica és un fet singular de Catalunya i de l'estat espanyol en comparació amb la resta de països europeus, en què la mitjana de la taxa d'atur se situa al 8%. Per què l'ocupació s'ha convertit en un bé escàs?

Una primera resposta a aquesta pregunta apunta als factors macroeconòmics d'un model de producció que ha abusat d'un sector tan volàtil i poc estratègic com la construcció. Però darrere dels aspectes econòmics, és interessant considerar els aspectes socioculturals que legitimen els sistemes econòmics i productius.

Des d'una perspectiva social, cal tenir present la doble cara de la moneda que esmorteix l'impacte i els efectes de l'atur: la família i l'economia submergida. D'una banda, la institució familiar actua com una reserva d'aigua davant la falta d'ocupa-

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

ARIANNE FABER

ció. Malgrat que augmenten les famílies en què cap dels membres té feina, persisteix aquella idea que es resumeix en l'expressió "a casa sempre tindràs un plat a taula". A l'altra cara de la moneda s'hi oculta l'economia informal que suposen les feinetes no declarades, les factures sense IVA, els negocis familiars... El pes d'aquest treball informal justifica, en part, la diferència entre les 775.400 persones que segons l'EPA volen treballar i no troben feina i les 633.000 persones aturades que s'han inscrit a les oficines de treball esperant trobar una feina. La diferència de 142.400 persones s'explica, en part, pel paper de la família i l'economia submergida. Però coberts els aspectes materials, per què es toleren socialment aquests índexs d'atur? La resposta està relacionada amb la idea de treball que predomina en l'imaginari social.

Cal impulsar l'economia, però també cal fer una feina de fons sobre la nostra cultura del treball, que no el veu com una dignificació sinó com un càstig

Des d'una perspectiva cultural, la concepció del treball vigent té una clara herència religiosa. Com bé va explicar Max Weber a *L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme*, l'origen i l'èxit del capitalisme no es poden deslligar de l'ètica del protestantisme, que considera el treball com la via terrenal per guanyar la salvació celestial. Contràriament, des del catolicisme el treball representa un càstig pels pecats originals i, per tant, resulta culturalment estigmatitzat.

En el nostre context, una de les conseqüències d'aquesta herència religiosa és que, com diuen nombroses enquestes, bona part de la població deixaria de treballar si s'ho pogués permetre econòmicament. Aquesta actitud davant el treball explica, entre altres coses, l'elevat consum de loteria que hi ha al país. Moltes persones projecten en el joc la il·lusió d'esdevenir milionàries sense cap esforç i amb l'esperança de poder deixar de treballar. Per tant, malgrat que el treball forma part de la identitat social de les persones, l'imaginari social no el percep com una dignificació, sinó com un càstig.

Certament, la classe social permet entendre per què hi ha gent que treballa per viure i d'altres que viuen per treballar. Però el problema actual és un altre: la feina és escassa i la gent no pot treballar per sobreviure. I això passa en un context en què la feina no té el valor social que ostenta en altres contextos europeus. Recórrer a la família i a l'economia submergida és una defensa individual dels ciutadans davant d'una societat salarial construïda entorn d'una idea feble de treball que, sumada a la crisi econòmica, porta Catalunya a tancar l'any 2011 amb més de 2.500 expedients de regulació d'ocupació i començar el 2012 amb l'ERO de Spainair. Al costat dels impulsos econòmics per reduir l'escassetat de llocs de treball, cal una feina de fons en la cultura del treball al nostre país. No es tracta d'aixecar-se ben d'hora i esforçar-s'hi molt. Més enllà de les actituds individuals, cal una reflexió col·lectiva que garanteixi la igualtat d'oportunitats entorn dels drets i deures del treball. De moment, pel que transcendeix de la reforma laboral que vol impulsar el PP: ni una cosa ni l'altra.